

Doęa Politikası

Tarihsel ve Küresel Baęlamda aędaş evre Hareketi

George Perkins Marsh (1801 – 1882)

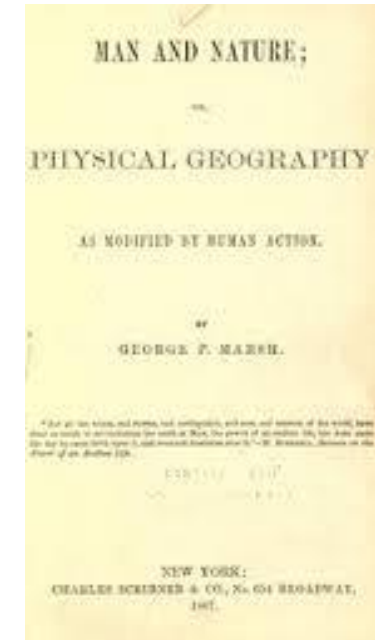

The John Harvard Library
MAN AND NATURE
By
GEORGE PERKINS MARSH

Edited by David Lowenthal

THE BELKNAP PRESS OF
HARVARD UNIVERSITY PRESS
Cambridge, Massachusetts

Kaynak: Wikimedia Creative Commons.

Sanayi Devrimi ve Sanayileşme

Sanayi Devrimi Son 250+ yılda, insanlık tarihinin önceki bilinen 2500+ yılından daha fazla olmak üzere, insan hayatını büyük ölçüde değiştirdi. Sanayi Devrimi, malların üretilme biçiminde insan emeğinden makinelere geçerek farklılaşan temel bir değişiklikti. Daha verimli üretim araçları ve onu izleyen daha yüksek seviyedeki üretim, sanayileşmiş toplumlarda geniş kapsamlı değişiklikler yarattı. Sanayi Devrimi ile birlikte:

Sanayi Devrimi ve Sanayileşme

İnsan emeğinin yerini tutan makineler icat edildi.

Yeni makinelere güç sağlamak için- su, buhar, elektrik, petrol (gaz, gazyağı) gibi yeni enerji kaynakları geliştirildi.

Bazı tarihçiler, Sanayi Devrimi'nin ilerleyen aşamalarında atom, güneş ve rüzgar enerjisindeki gelişmelere yer verirler

Alüminyum, kömür, bakır, demir vb. metal ve minerallerin kullanımı arttı.

Sanayi Devrimi ile Meydana Gelen Gelişmeler

- **Malların seri üretimi**
  - Artan sayıda mal
  - Üretilen ürün çeşitliliğinin artması
- **Üretimde fabrika sisteminin gelişmesi**
- **Kırsaldan kesimden kentlere göç**
  - İnsanların şehirlerde çalışmak için köy ve çiftliklerini terk etmesi
- **Kapitalizmin gelişimi**
  - Endüstriyel büyümenin devamı için finansal sermaye
- **Yeni sosyo-ekonomik sınıfların gelişme ve büyümesi**
- **Araştırma ve geliştirmeye bağlılık**
  - Yeni teknolojilere yatırım
  - Buluşları, bilimi ve bütünüyle endüstriyel gelişmeyi teşvikte, yönetim ve endüstriyel ilgi

Sanayi Devriminin Yarattığı Değişim ve Dönüşüm Süreçleri

Doğum oranlarındaki artış ve ölüm oranlarındaki azalmayla sağlanan nüfus büyümesi

Daha büyük nüfus kitlelerini destekleyecek üretim artışını sağlayan **teknolojik ilerleme**

Yeni kaynak-kullanım, iletişim ve artan kentleşme kalıplarının getirdiği, toplumun yeni bir **mekânsal düzene** girmesi

Yeni bir kentsel çevre olarak **sanayi kentinin** ortaya çıkışı.

1960'larda ve 1970'lerde Modern Çevreciliğin YükseliŖi

1960'larda ve 1970'lerde Modern Çevreciliğin Yükselişİ

YIL	KONU / GELİŞME	ÖZELLİK
1962	Rachel Louise Carson, "Silent Spring"	Carson, zehirbilim, çevrebilim ve yaygın hastalıklar üzerine yaptığı bu araştırmasında tarımsal böcek ilaçlarının yıkıcı etkilerini ortaya koyarak, bu etkilerin hayvan türleri ve insan sağlığını tahrip edici yönlerine dikkat çekmiştir.
1972	Roma Kulübü / MTI, "Limits to Growth"	Çalışmada nüfus, sanayi üretim, beslenme (gıda maddeleri), hammadde ve çevre kirliliği olmak üzere beş ayrı değişken ile bunlar arasındaki ilişki üzerinde durulmuş ve dünyanın geleceği açısından oldukça karamsar bir tablo çizilmiştir.

1960'larda ve 1970'lerde Modern Çevreciliğin Yükselişi

YIL	KONU / GELİŞME	ÖZELLİK
1972	<p>Birleşmiş Milletler İnsani Çevre Konferansı (Stockholm Konferansı) düzenlenmiştir.</p> <ul style="list-style-type: none"> • “Stockholm Deklarasyonu” • Birleşmiş Milletler Çevre Programı'nın (UNEP) kurulması • 5 Haziran'ın “Dünya Çevre Günü”	<p>Stockholm'de düzenlenen konferans, çevre konusunda küresel ölçekte yapılan ilk değerlendirme toplantısı olması bakımından önem taşımaktadır. 113 ülkenin katıldığı konferans, Birleşmiş Milletler' in çevre konusundaki çalışmalarının temelini oluşturmaktadır.</p>
1976	<p>“Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Konferansı - Habitat I” Kanada-Vancouver</p>	<p>Toplantıda özellikle gelişmekte olan ülkelerin karşılaştıkları kentleşme ve konut sorunlarının çözümüne katkıda bulunabilmek ve yerleşme konularında uluslararası çapta işbirliği ve eşgüdüm sağlayabilmek amacıyla Birleşmiş Milletler bünyesinde uzmanlaşacak bir "merkez" oluşturulmasına karar verilmiştir.</p>

Sürdürülebilir Kalkınma Çağı (1980'ler-1990'lar)

Sürdürülebilir Kalkınma Çağı (1980'ler-1990'lar)

YIL	KONU / GELİŞME	ÖZELLİK
1980	Dünya Koruma Stratejisi - DKS (The World Conservation Strategy – WCS) IUCN; WWF; UNEP	<p>➤ Sürdürülebilir kalkınma kavramı, terimsel anlamda ilk kez Dünya Koruma Stratejisi'nde kullanılmıştır.</p> <p>➤ Sürdürülebilirliğin bu ilk formülasyonu, daha çok ekolojik bir yaklaşımdır. Bu yaklaşıma göre, gelişme politikalarının üç önceliği bulunmalıdır:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ekolojik süreçlerin korunması 2. Kaynakların sürdürülebilir kullanımı 3. Genetik çeşitliliğin korunması
1983	Dünya Çevre Kalkınma Komisyonu'nun (World Commission of Environment and Development) kurulması	Birleşmiş Milletler Genel Kurulu' nun 1983 yılındaki kararıyla "Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu" kurulmuş ve komisyon, başkanı Bayan Brundtland' ın deyişiyle: 'Geleceğe yönelmek ve gelecekteki kuşakların çıkarlarını güvenceye almak' görevini üstlenmiştir.

Sürdürülebilir Kalkınma Çağı (1980'ler-1990'lar)

YIL	KONU / GELİŞME	ÖZELLİK
1987	Ortak Geleceğimiz (Brundtland) Raporu (Our Common Future), Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu'nca hazırlanarak Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'na sunulmuştur.	<ul style="list-style-type: none"> • Bu raporun önemi "<u>sürdürülebilir kalkınma</u>" kavramının tanımlanmış olmasıdır. • Sürdürülebilir kalkınma kavramı, Ortak Geleceğimiz Raporu'nda "Bugünün gereksinimlerini, gelecek kuşakların da kendi gereksinimlerini karşılayabilme olanağından ödün vermeksizin karşılamak" şeklinde tanımlanmıştır.
1992	Birleşmiş Milletler Dünya Çevre ve Kalkınma Konferansı (Yeryüzü Zirvesi) - (Rio Konferansı)	<ul style="list-style-type: none"> • Çevre ve Kalkınma Üzerine Rio Deklerasyonu • Gündem 21 • Ormanlar Üzerine Bildiri • Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi • Biyolojik Çeşitlilik Anlaşması

Sürdürülebilir Kalkınma Çağı (1980'ler-1990'lar)

YIL	KONU / GELİŞME	ÖZELLİK
2000	Birleşmiş Milletler Bin Yıl Zirvesi / Bin Yıl Hedefleri	HEDEF 1: Mutlak yoksulluk ve açlığı ortadan kaldırmak HEDEF 2: Tüm bireylerin temel eğitim almasını sağlamak HEDEF 3: Kadınların durumunu güçlendirmek ve toplumsal cinsiyet eşitliği sağlamak HEDEF 4: Çocuk ölümlerini azaltmak HEDEF 5: Anne sağlığını iyileştirmek HEDEF 6: HIV/AIDS, sıtma ve diğer salgın hastalıkların yayılımını durdurmak HEDEF 7: Çevresel sürdürülebilirliği sağlamak HEDEF 8: Kalkınma için küresel ortaklık geliştirmek
2002	Birleşmiş Milletler Dünya Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi (Johannesburg)	<ul style="list-style-type: none"> • Sürdürülebilir Kalkınma Bildirisi • Johannesburg Uygulama Planı
2012	Birleşmiş Milletler Dünya Zirvesi (Rio+20) Rio de Jenerio	Somut Değerlendirme Göstergeleri

Yeni Binyılda Çevrecilik (2000-Günümüz)

Kaynakça

- ÇEPEL, N. 1996. *Çevre Koruma ve Ekoloji Terimleri Sözlüğü*, TEMA Vakfı Yayınları, No: 6, İstanbul.
- ÇEPEL, N. 2003. *Ekolojik Sorunlar ve Çözümleri*, Tübitak Popüler Bilim Kitapları 180, Ankara.
- ERER, S. 1992. *Coğrafi Ekolojide Çevre Sorunları Bozulma (Degradasyon) Aşamaları ve Önlemler*, İstanbul Üniversitesi Yayın No:3709, İstanbul.
- ERİNÇ, S. 1984. *Ortam Ekolojisi ve Degradasyonel Ekosistem Değişiklikleri*, İstanbul Üniversitesi Yayınları No: 3213, İstanbul Üniversitesi Deniz Bilimleri ve Coğrafya Enstitüsü Yayınları No: 1, İstanbul.
- GÜNEY, E. 2002. *Genel Çevre Kirlenmesi*, Çantay Kitabevi, İstanbul.
- KIŞLALIOĞLU, M., BERKES, F. 2001. *Ekoloji ve Çevre Bilimleri*, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- MOSELEY, W.G., PERRAMOND, E., HAPKE, H.M, LARIS, P. 2014. *An Introduction to Human-Environment Geography: Local Dynamics and Global Processes*, Wiley Blackwell, Sussex, UK.
- ODUM, E.P., BARRET, G.W. 2008. *Ekolojinin Temel İlkeleri*, (Çeviri Ed. Kani Işık), Palme Yayıncılık, Ankara

Kaynakça

- PONTING, C. 2000. *Dünyanın Yeşil Tarihi, Çevre ve Uygarlıkların Çöküşü*, (Çeviri:Ayşe Başçı-Sander), Sabancı Üniversitesi, İstanbul.
- SOMUNCU, M. (Ed.). 2018. *Çevre Yazıları*, Türkiye Çevre Vakfı Yayınları No:192, Ankara.
- SOMUNCU, M. (Ed.). 2016. *Küresel İklim Değişikliği ve Etkileri*, Türkiye Çevre Vakfı Yayınları No: 191, Ankara.
- SOMUNCU, M., ÇABUK KAYA, N., AKPINAR, N., KURUM, E., ÖZELÇİ ECERAL, T. 2012. *Doğu Karadeniz Bölgesi Yaylalarında Çevresel Değişim*, Ankara Üniversitesi Yayın No: 362, Çevre Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayın No:2, Ankara.
- STEFFEN, W. et al. 2015. The trajectory of the Anthropocene: The Great Acceleration, The Anthropocene Review, 2(1): 1-18.
- TÜMERTEKİN, E. ÖZGÜÇ, N. 2015. *Beşeri Coğrafya – İnsan, Kültür, Mekan*, (İnsanın Çevre Üzerindeki Değişirmeleri Bölümü), Çantay Kitabevi, İstanbul.
- TÜRKİYE ÇEVRE VAKFI. 2001. *Ansiklopedik Çevre Sözlüğü*. Ankara.
- WHITEHEAD, M. 2014. *Environmental Transformations: A Geography of the Anthropocene*, Routledge, New York.
- WRIGHT, R.T. 2005. Environmental Science. (Ninth edition), Pearson Education, Inc., New Jersey.